

Чернишова Таїсія Миколаївна,
кандидат біологічних наук, доцент

Поліський національний університет
м. Житомир, Україна, e-mail taisiya_1983@ukr.net

АНАЛІЗ ПРИРОДНОЇ ТА КУЛЬТОРНОЇ СПАДЩИНИ ЖИТОМИРЩИНИ ДЛЯ РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНОГО ТУРИЗМУ І РЕКРЕАЦІЇ

В роботі проаналізовані туристичні ресурси Житомирської області з метою їх подальшого використання для покращення стану та можливостей розвитку регіонального туризму та рекреації. Включення даних історико-культурних об'єктів (музеїв, пам'яток архітектури) до екскурсійних турів є актуальним, адже їх залучення може позитивно вплинути на кількість туристів, розширити вікову аудиторію відпочиваючих.

Мета. Комплексний аналіз туристичних ресурсів Житомирської області з метою подальшого їх використання та залучення до екскурсійних програм та турів.

Методика. Для досягнення мети використовувався комплекс взаємодоповнюючих методів дослідження: методи системного та статистичного аналізу, узагальнення та систематизації.

Результати. Охарактеризовані та проаналізовані туристичні ресурси регіону, свідчать, що Житомирщина має досить значну ресурсну базу для приваблення сучасного туриста, якому хочеться цікаво і змістовно проводити час з зануренням в історію та побут українців. Тому на сучасному етапі при створенні і формуванні якісного та прибуткового екскурсійного туристичного продукту в регіоні потрібно врахувати різні інтереси та вподобання туристів. Проаналізовані туристичні об'єкти можуть стати туристичними магнітами Житомирського регіону, при узгодженій взаємодії та співпраці туристичних підприємств з державними органами влади і навчально-науковими установами міста.

Наукова новизна. Вперше проаналізовано та охарактеризовано сучасний стан різних видів туристичних ресурсів Житомирської області, включаючи об'єкти природно заповідного фонду. Встановлено, що Житомирщина має велику кількість пам'яток архітектури, зокрема маєтків, які можуть стати туристичними магнітами області. Також виявлено, що в Житомирській області жило та працювало багато відомих діячів з різних напрямків, і тому в регіоні функціонують меморіальні музеї, які теж варті увагу туристів.

Тим паче в період пандемії, коли треба розвивати внутрішній та регіональний туризм і переорієнтовувати інтерес людей на подорожі в межах країни, регіону. Туристичні агенції, зокрема місцеві, повинні володіти інформацією про всі туристичні ресурси та об'єкти області, їх атрактивність, для створення якісно нових туристичних продуктів.

Практична значимість одержаних результатів полягає в тому, що проаналізовані туристичні ресурси та об'єкти Житомирської області можна далі використовувати та залучати до екскурсійних програм та тематичних турів області.

Ключові слова: природна спадщина, культурна спадщина, туристичні ресурси, культурно-пізнавальний туризм.

Чернышова Таисия Николаевна,
кандидат биологических наук, доцент

Полесский государственный университет, г. Житомир, Украина,
e-mail: taisiya_1983@ukr.net

АНАЛИЗ ПРИРОДНОГО И КУЛЬТОРНОГО НАСЛЕДИЯ ЖИТОМИРЩИНЫ ДЛЯ РАЗВИТИЯ РЕГІОНАЛЬНОГО ТУРИЗМА И РЕКРЕАЦИИ

В работе проанализированы туристические ресурсы Житомирской области с целью их дальнейшего использования для улучшения состояния и возможностей развития регионального туризма и рекреации. Включение музеев в экскурсионные туры является актуальным, ведь их привлечения может положительно повлиять на посещаемость и количество туристов в музеях.

Цель. Анализ туристических ресурсов Житомирской области с целью дальнейшего их использования и привлечения к экскурсионным программам и турам.

Методика. Для достижения цели использовался комплекс взаимодополняющих методов исследования: методы системного и статистического анализа, обобщения и систематизации.

Результаты. Охарактеризованы и проанализированы туристические ресурсы региона, свидетельствуют, что Житомирщина имеет довольно значительную ресурсную базу для привлечения современного туриста, которому хочется интересно и содержательно проводить время с погружением в историю и быт украинцев. Поэтому на современном этапе при создании и формировании качественного и прибыльного экскурсионного туристического продукта в регионе необходимо учитывать различные интересы и предпочтения туристов.

Проанализированы туристические объекты могут стать туристическими магнитами Житомирского региона, при согласованной взаимодействия и сотрудничества туристических предприятий с государственными органами власти и учебно-научными учреждениями города.

Научная новизна. Впервые проанализированы и охарактеризованы современное состояние различных видов туристических ресурсов Житомирской области, включая объекты природно заповедного фонда. Установлено, что Житомирщина имеет большое количество памятников архитектуры, в частности имений, которые могут стать туристическими магнитами области. Также установлено, что в Житомирской области жило и работало много известных деятелей из разных направлений, и поэтому в регионе функционируют мемориальные музеи, которые тоже стоят внимание туристов.

Тем более в период пандемии, когда надо развивать внутренний и региональный туризм и переориентировать интерес людей на путешествия внутри страны, региона. Туристические агентства, в частности местные, должны владеть информацией обо всех туристических ресурсах и объекты области, их атрактивність, для создания качественно новых туристических продуктов.

Практическая значимость исследования заключается в том, что проанализированы туристические ресурсы Житомирской области можно дальше использовать и привлекать к экскурсионных программ и тематических туров области.

Ключевые слова: природное наследие, культурное наследие, туристические ресурсы, культурно-познавательный туризм.

UDC 379:85

<https://doi.org/10.17721/2308-135X.2021.65.27-33>

Chernyshova Taisiia Nikolaevna,
Candidate of Biological Sciences, Associate Professor

Polissia National University, Zhytomyr, Ukraine,
e-mail: taisiya_1983@ukr.net

ANALYSIS OF NATURAL AND CULTURAL HERITAGE OF ZHYTOMYR REGION FOR DEVELOPMENT OF REGIONAL TOURISM AND RECREATION

The paper analyzes the tourist resources of Zhytomyr region in order to further use them to improve the state and opportunities for regional tourism and recreation. The inclusion of museums in sightseeing tours is relevant, because their involvement can positively affect the attendance and number of tourists in museums.

Goal. Comprehensive analysis of tourist resources of Zhytomyr region in order to further their use and involvement in excursion programs and tours.

Methodology. To achieve this goal, a set of complementary research methods was used: methods of systematic and statistical analysis, generalization and systematization.

Results. Characterized and analyzed tourist resources of the region show that Zhytomyr region has a significant resource base to attract modern tourists who want to spend interesting and meaningful time immersed in the history and life of Ukrainians. Therefore, at the present stage in the creation and formation of quality and profitable tourist tourism product in the region must take into account the different interests and preferences of tourists.

The analyzed tourist objects can become tourist magnets of the Zhytomyr region, with coordinated interaction and cooperation of tourist enterprises with state authorities and educational and scientific institutions of the city.

Scientific novelty. For the first time the current state of various types of tourist resources of Zhytomyr region, including objects of nature reserve fund, is analyzed and characterized. It is established that Zhytomyr region has a large number of architectural monuments, including estates that can become tourist magnets of the region. The practical significance of the obtained results is that the analyzed tourist resources of Zhytomyr region can be further used and involved in excursion programs and tours of the region.

It was also found that in the Zhytomyr region lived and worked many famous people from different fields, and therefore in the region there are memorial museums, which are also worth the attention of tourists.

Especially during the pandemic, when it is necessary to develop domestic and regional tourism and reorient the interest of people traveling within the country, the region. Travel agencies, in particular local ones, must have information about all tourist resources and objects of the region, their attractiveness, to create high-quality new tourist products.

Key words: natural heritage, cultural heritage, tourist resources, cultural and cognitive tourism.

Вступ. В Україні національний ринок туристичних послуг, маючи при цьому велике багатство природних, природно-антропогенних та суспільно-історичних ресурсів, розвинений слабо. На разі в країні є всі можливості для розвитку внутрішнього та регіонального туризму, однак вони використовуються не наповну. Щодо Житомирщини, то можна з впевненістю стверджувати, що вона має значний потенціал для розвитку як туризму взагалі, так і регіонального, але водночас, не використовує можливості для його реалізації.

Постановка проблеми. Конкурентними перевагами області є наявність як природних, так і антропогенних туристичних ресурсів, які можуть бути об'єктами різних видів туризму.

Проте існують ряд причин, які ускладнюють процес розвитку регіонального туризму на території області. Серед них насамперед відсутність узгодженої взаємодії та співпраці туристичних

підприємств з державними органами влади та навчально-науковими установами міста. Чимало природних та антропогенних туристичних об'єктів можуть стати туристичними магнітами Житомирщини, за умови їх залучення до туристичних програм та екскурсій. Тому аналіз та огляд туристичних ресурсів області є актуальним.

Аналіз останніх публікацій. В українській науковій літературі є праці, в яких висвітлені та проаналізовані рекреаційні туристичні ресурси Житомирщини [1, 2, 3, 4, 10, 11, 12]. Однак в цих наукових джерелах лише частково охарактеризовано та проаналізовано деякі групи культурних туристичних ресурсів та їх значення для розвитку регіонального туризму [1, 10, 11, 12, 13]. Також деяку інформацію про туристичні об'єкти можна знайти в інтернет ресурсах [5, 6].

Метою даної статті є аналіз різних туристичних ресурсів Житомирської області з метою подальшого їх використання та залучення до екскурсійних програм та турів.

Вклад матеріалу дослідження. Розпочнемо огляд з природних рекреаційних ресурсів, до яких належать водойми, ліси, різноманітні ландшафти. Територія області порівняно не досить багата привабливими гідрологічними об'єктами придатними для розвитку туризму, але є все ж такі, які заслуговують увагу туристів та відпочиваючих. Територія області має густу гідрографічну мережу.

Головною річкою області є Тетерів (табл. 1). Скелясті береги, зелене обрамлення надають річці надзвичайної мальовничості. Між селами Тригир'я і Денишами на Тетереві є невеликий водоспад. Вздовж берегів часто простягаються довгі піщані гряди. Такі природні особливості водойм Житомирщини можуть слугувати відправною точкою для розвитку водних видів туризму.

Таблиця 1

Найбільші річки Житомирської області

№ п/п	Назва річки	Довжина, (км)	Кількість, (шт.)
Середні річки (в межах області):			
1	Ірпінь	43	
2	Случ	181	
3	Ствига	1	
4	Уж	159	
5	Тетерів	276	
6	Уборть	170,6	
7	Ірша	126	
8	Словечна	40	
Разом:		996,6	8
Малі річки (в межах області):			
Довжиною понад 10 км		5695	321
Довжиною менше 10 км (струмки, водотоки)		7062	2493
Разом:		12757	2814
Всього по області		13753,6	2822

В області нараховується понад 900 озер. Найбільше озеро знаходиться в Овруцькому районі. Це озеро Дідове. Озера та штучні водойми регіону можна активно використовувати для сезонної рекреації та відпочинку.

Область займає провідне місце в Україні за запасами лісових ресурсів. Категорії лісів, що виконують переважно санітарно-гігієнічні та оздоровчі функції (ліси зелених зон навколо населених пунктів промислових підприємств, ліси зон округів санітарної охорони лікувально-оздоровчих територій), та спеціального лісового призначення (заповідники, регіональні ландшафтні парки, пам'ятки природи, заповідні лісові урочища, ліси, що мають наукове або історичне значення) можна активно залучати для рекреації і туризму в цілому.

На Житомирщині необхідно акцентувати увагу на рекреаційних можливостях лісу.

Серед ландшафтних рекреаційних ресурсів особливе місце займають природно-заповідні об'єкти загальнодержавного значення. Перлиною ландшафтних рекреаційних ресурсів Житомирського Полісся є Словечансько-Овруцький кряж. Його площа становить 750 кв. км. На цій території можна побачити мальовничі скелі кристалічних порід, каньйони глибиною 80 м з невеликими, але бурхливими річками, а на вершині - густий ліс.

Об'єкти ПЗФ активно можна використовувати для екологічного туризму. Найбільш придатними для цього є національні природні парки, ландшафтні регіональні парки, що дозволяють з однієї сторони охороняти унікальні природно-територіальні комплекси, з іншої – розвивати туристичну діяльність.

Станом на 01.01.2020р. до складу ПЗФ області входить 235 об'єктів загальною площею 137 601,3734га, з них загальнодержавного значення -20 об'єктів загальною площею 57 940,04га та місцевого значення -215 об'єктів загальною площею 79 661,3354тис. га. Відсоток заповідності становить 4,6%. (табл. 2) [9].

Таблиця 2

Структура заповідного фонду Житомирської області

Назва категорії заповідності	Кількість об'єктів, шт.	Площа, га
<i>1 Території та об'єкти природно-заповідного фонду загальнодержавного значення</i>		
Природні заповідники	2	50976,8
Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва	5	119,8
Заказники	10	6757,0
Пам'ятки природи	2	51,0
Ботанічні сади	1	35,4
Разом:	20	57933,8
<i>2 Території та об'єкти природно-заповідного фонду місцевого значення</i>		
Заказники	159	79 324,1
Пам'ятки природи	35	93,7
Дендропарки	3	14,9
Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва	18	228,7
Разом:	215	78641,4
Усього:	235	136575,2

Серед ПЗФ загальнодержавного значення є два заповідники та десять заказників з унікальної флорою та фауною Полісся. Найвідоміші з них це Поліський і «Древлянський» природні заповідники, а також заказники Поясківський, «Дідове озеро», Часниківський та інші.

Але лише декілька об'єктів ПЗФ Житомирщини користуються попитом серед туристів регіону і на їх територіях проводяться екскурсії (Поліський та «Древлянський» заповідники, «Кам'яне село»). Решта ж об'єктів ПЗФ фонду відома лише науковцям, а не широкому загалу.

На Житомирщині велика кількість культурно-історичних пам'яток, зокрема музеїв, пам'яток архітектури та парково-садового мистецтва, які є туристичними об'єктами.

Тут жили і працювали такі видатні люди, як: Леся Українка, С.П. Корольов, Оноре де Бальзак, Джозеф Конрад, родина Терещенків, В.Г. Короленко, Олександр Купрін, Зоя Гайдай, Святослав Ріхтер, Олександр Довженко, Максим Рильський, Борис Тен та інші.

Тому в області функціонують і меморіальні музеї: дім-музей С.П. Корольова (м. Житомир); літературно-меморіальний музей Лесі Українки та музей родини Косачів у м. Новоград-Волинському; музей-садиба родини Рильських у с. Романівка Попільнянського району; літературномеморіальний музей В.Г. Короленка і літературний музей ім. Бориса Тена (Житомир); літературно-меморіальний музей Оноре де Бальзака (с. Верхівня) та інші. Крім названих, слід згадати музей пожежної охорони, музей МВС та музей Житомирського військового інституту радіоелектроніки (м. Житомир), музей села Копище, Коростишівський народний історичний музей, Музей образотворчого мистецтва ім. Й.Д. Буханчука (с. Кмитів) [4].

Також область має велику кількість культурно-історичних пам'яток, зокрема архітектури, які варті уваги туристів і є унікальними.

Серед архітектурних пам'яток Бердичева — ансамбль монастиря кармелітів (XVI—XVIII ст.) і костюл Св. Варвари (1826 р.). З Бердичевом пов'язане ім'я Оноре де Бальзака, який у 1850 р. вінчався в костюлі Св. Варвари з Евеліною Ганською. З ім'ям видатного французького письменника пов'язане також с. Верхівня, що було володінням графині Ганської. У Верхівні збереглися палац (XVIII—XIX ст.) і костюл (1810 р.). Поміщицькі особняки XIX ст. збереглися також у селах Андрушівка, Нова Чорторія і Турчинівка.

В с. Тригир'я зберігся Троїцький монастир (XV ст.), комплекс якого включає Преображенську церкву (1873 р.) і келії ченців (1782 р.).

210 пам'яток архітектури Житомирщини внесено до Державного реєстру національного культурного надбання [6].

Житомирщина багата на історичні пам'ятки, які можуть стати цікавими туристичними об'єктами: Свято-Василівський храм (м. Овруч); Монастир босих кармелітів (м. Бердичів); «Кам'яне село»; Військово-історичний комплекс «Скеля»; Маєтки родини Терещенків; Ставка Гімmlера під Житомиром; Гульська міна; Трігiрський Спасо-Преображенський монастир; Палац Ганських і музей О.Бальзака в с. Верхівня.

І це лише частина перерахованих туристичних об'єктів, які можуть привабити сучасного туриста. Цікавим об'єктом для туристів може стати історико-культурний комплекс «Замок Радомисль» відкритий у 2011 року [5].

На Житомирщині залишилося чимало забутих маєтків і костелів, які можуть слугувати туристичними об'єктами на теренах області.

Костел св. Клари в с. Халаїмгородку побудований у еkleктичному стилі, в якому поєдналися елементи неоготики. Храм зведено у 1913 році. В центрі села збереглася **кордегардія** маєтку Івановського, а на околиці - залишки водяного млина [5]. У с. **Червоне** є палац, який належав цукрозаводчикам *Терещенкам*. В м. **Андрушівка** зберігся ще один **палац Терещенків** у неоренесансному стилі. [5].

В с. **Волиця** Андрушівського району скромний класицистичний **палац Рациборовських** середини ХІХ ст. В с. **Івниця**, збереглися залишки одного з найстаріших маєтків Житомирщини. **Садба** належала каштелянові *Яну Антонію Чернецькому*, який в кінці ХVІІІ століття звів в Івниці гарний бароковий палац [5].

В с. **Стара Котельня** на місці колишнього городища (поселення веде свою історію від 1143 року) є величний **костел Антонія Падуанського**, збудований у 1783 році.

У с. **Ліщин** Житомирського району. Залишилося дві цікавих споруди: одноповерховий **палац** у стилі класицизму збудований на початку ХІХ століття. Про власника, на жаль, нічого не відомо і **костел** 1805 року.

В області, окрім наявних природних та історико-культурних ресурсів, важливе місце займають етнографічні особливості регіону [4, 5, 6].

Місто Житомир, як і вся Житомирська область, має потужний туристичний потенціал - музеї (краєзнавчі, історичні, природничі, науково-технічні, університетські, державні, приватні та інші), які відомі не лише в Україні, але й за її межами. Такі музеї є візитівкою кожного регіону, тому їх потрібно активно популяризувати і залучати турагентам при створенні екскурсійних турів.

Вся історія Житомирського краю, яка зібрана житомирськими науковцями і краєзнавцями, зберігається в музеях Житомирщини. Адже музеї є джерелами пізнання історичного, культурного розвитку регіону та основним товаром, який повинна пропонувати туристична фірма в екскурсійних турах як по регіону так і країні у цілому.

На Житомирщині спостерігається позитивна тенденція до збільшення таких закладів культури і мистецтв як музеї (Рис.1). У 2000 році їх нараховувалось 5 одиниці, у 2007 році 7 і у 2017 році вже 23 [8].

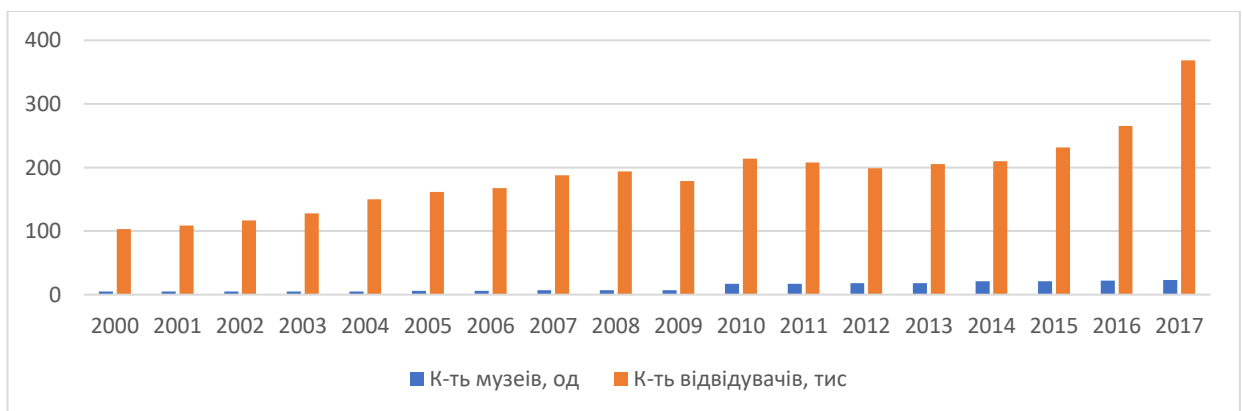

Рис. 1. Динаміка кількості відвідувачів музеїв

Відповідно, зросла і кількість відвідувачів з 103,1 тисяч чоловік за рік (2000 рік) до 368,6 тисяч (2017 рік) [8].

На території м. Житомира функціонують два обласних і один національний музей: Житомирський краєзнавчий музей, Житомирський літературний музей та Національний музей космонавтики ім. С.П. Корольова та приватний музей «Ремісничий двір», який безперечно може стати родзинкою екскурсійної програми (рис. 2).

Рис. 2 Колекції музею «Ремісничий двір»

Висновки і перспективи дослідження. Охарактеризувавши та проаналізувавши туристичні ресурси Житомирської області видно, що Житомирщина має досить значну ресурсну базу для приваблення сучасного туриста та розширення цільової аудиторії. Адже сучасному вимогливому туристу хочеться цікаво і змістовно проводити час з зануренням в історію та побут українців, їх обрядів та звичаїв, яких вони дотримувалися протягом століть. Тому на сучасному етапі при створенні і формуванні якісного та прибуткового екскурсійного туристичного продукту в регіоні потрібно врахувати різні інтереси та вподобання туристів.

Адже регіон володіє багатьма туристичними ресурсами, які на сьогодні є недооціненими та потребують свого залучення до формування та створення турів. Аналіз останніх досліджень показує, що туризм на Житомирщині розвивається повільно та без підтримки органів місцевої влади.

Проаналізовані вище туристичні об'єкти можуть стати туристичними магнітами Житомирського регіону, при узгодженій взаємодії та співпраці туристичних підприємств з державними органами влади і навчально-науковими установами міста. Тим паче в період пандемії, коли треба розвивати внутрішній та регіональний туризм і переорієнтовувати інтерес людей на подорожі в межах країни, регіону. Туристичні агенції, зокрема місцеві, повинні володіти інформацією про всі туристичні ресурси та об'єкти області, їх атрактивність, для створення якісно нових туристичних продуктів.

Використанні джерела

1. ВІА РЕГІЯ – великий культурний шлях Ради Європи Туризм сільський зелений. 2011. №2. С. 18-21.
2. Козловський О. Ю., Дунаєвська О.Ф. Огляд основних рекреаційних ресурсів Житомирщини для розвитку перспективних видів туризму. *Географія та туризм*. 2012. Вип. 23. С. 120-129.
3. Музеї Житомирської області Культура. Історія. Традиції: Спецвипуск «Музеї України». 2003. №3. 24 с.
4. Панкова С.В. Туристичне краєзнавство: Навч. посіб. К.: Альтерпрес, 2003. 352 с.
5. Сайт Андрія Бондаренко. Подорожі Україною та світом [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://andy-travel.com.ua/zabuti-maietki-i-kosteli-zhitomirshchini>.
6. Управління культури Житомирської обласної державної адміністрації. Офіційний сайт. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.ukr.zhitomir-regio.gov.ua>.
7. Офіційний сайт басейнового управління водних ресурсів річки Прип'ять. [Електронний ресурс] / Режим доступу: https://buvrzt.gov.ua/vodni_resyrsy.html
8. Офіційний сайт головного управління статистики Житомирської області. Розділ Статистична інформація. Заклади культури та мистецтва. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.zt.ukrstat.gov.ua>
9. Екологічний паспорт Житомирської області. 2021. 135с. [Електронний ресурс] / Режим доступу: https://ecology.zt.gov.ua/Ekopasport_2021.pdf.
10. Чернишова Т. М., Дунаєвська О. Ф. Внесок Житомирського агроєкологічного університету у розвиток музейної справи Житомира // Наукові записки СумДПУ імені А.С.Макаренка Географічні науки, 2017. В. 8. С. 146-151.
11. Чернишова Т. М. Музеї Житомира як основна складова пізнавально-туристичних ресурсів міста // Тенденції розвитку туристичної індустрії в умовах глобалізації: матеріали І Міжнародної науково-практичної конференції, 27 – 28 квітня 2017 р. – Ужгород: ІПП «Інватор», 2017. С.151-154.
12. Чернишова Т. М. Огляд ресурсів історико-культурних рекреаційних ресурсів Житомирщини для розвитку сільського туризму // The 6th International scientific and practical conference “Scientific achievements of modern society” (February 5-7, 2020) Cognum Publishing House, Liverpool, United Kingdom. 2020.
13. Чернишова Т., Мутасова С. Аналіз історико-культурних ресурсів Житомирщини для розвитку культурно-пізнавального та подієвого туризму. Матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції «Теоретичні і прикладні напрямки

розвитку туризму та рекреації в регіонах України», присвяченої 70-річчю утворення Льотної академії НАУ. Збірник наукових праць / За заг. ред. д.г.н. О.В. Колотухи. Дніпро : Середняк Т. К., 2021. С. 442-447.

Использованные источники

1. Виа Регия - большой культурный путь Совета Европы Туризм сельский зеленый. 2011. №2. С. 18-21.
2. Козловский О. Ю., Дунаевская А.Ф. Обзор основных рекреационных ресурсов Житомирщины для развития перспективных видов туризма. География и туризм. 2012. Вып. 23. С. 120-129.
3. Музей Житомирской области Культура. История. Традиции: Спецвыпуск «Музеи Украины». 2003. №3. 24 с.
4. Панкова Е.В. Туристическое краеведение: Учеб. пособие. К.: Альтерпрес, 2003. 352с.
5. Сайт Андрея Бондаренко. Путешествия по Украине и миру [Электронный ресурс] / Режим доступа: <http://andy-travel.com.ua/zabuti-maietki-i-kosteli-zhitomirshchini>.
6. Управление культуры Житомирской областной государственной администрации. Официальный сайт. Раздел Статистическая информация. Учреждения культуры и искусства. [Электронный ресурс] / Режим доступа: <http://www.ukr.zhitomir-regio.gov.ua>.
7. Официальный сайт бассейнового управления водных ресурсов реки Припять. [Электронный ресурс] / Режим доступа: https://buvrzt.gov.ua/vodni_resyrsy.html
8. Официальный сайт главного управления статистики Житомирской области. [Электронный ресурс] / Режим доступа: <http://www.zt.ukrstat.gov.ua>
9. Экологический паспорт Житомирской области. 2021. 135с. [Электронный ресурс] / Режим доступа: https://ecology.zt.gov.ua/Ekopasport_2021.pdf.
10. Чернышова Т. Н., Дунаевская А. Ф. Вклад Житомирского агроэкологического университета в развитие музейного дела Житомира // Научные записки СумГПУ имени А.С.Макаренка Географические науки, 2017. В. 8. С. 146-151.
11. Чернышова Т. Н. Музей Житомира как основная составляющая познавательно-туристических ресурсов города // Тенденции развития туристической индустрии в условиях глобализации: материалы I Международной научно-практической конференции, 27 - 28 апреля 2017 - Ужгород: ЧП «Инватор», 2017. С.151-154.
12. Чернышова Т. Н. Обзор ресурсов историко-культурных рекреационных ресурсов Житомирщины для развития сельского туризма // The 6th International scientific and practical conference "Scientific achievements of modern society" (February 5-7, 2020) Cognum Publishing House, Liverpool, United Kingdom. 2020.
13. Чернышова Т., Мутасова С. Анализ историко-культурных ресурсов Житомирщины для развития культурно-познавательного и событийного туризма. Материалы VII Международной научно-практической конференции «Теоретические и прикладные направления развития туризма и рекреации в регионах Украины», посвященной 70-летию образования Летной академии НАУ. Сборник научных трудов / Под общ. ред. д.г.н. А.В. Колотуха. Днепр: Середняк Т. К., 2021. С. 442-447.

References

1. VIA REHIIA – velykyi kulturnyi shliakh Rady Yevropy Turyzm silskyi zelenyi. 2011. №2. S. 18-21.
2. Kozlovskiy O. Yu., Dunaievska O.F. Ohliad osnovnykh rekreatsiynykh resursiv Zhytomyrshchyny dlia rozvytku perspektyvnykh vydiv turyzmu. Heohrafiia ta turyzm. 2012. Vyp. 23. S. 120-129.
3. Muzei Zhytomyrskoi oblasti Kultura. Istoriia. Tradytzii: Spetsvypusk «Muzei Ukrainy». 2003. №3. 24 s.
4. Pankova Ye.V. Turystychno kraieznavstvo: Navch. posib. K.: Alterpres, 2003. 352 s.
5. Sait Andriia Bondarenko. Podorozhi Ukrainoiu ta svitom [Elektronnyi resurs] / Rezhym dostupu: <http://andy-travel.com.ua/zabuti-maietki-i-kosteli-zhitomirshchini>.
6. Upravlinnia kultury Zhytomyrskoi oblasnoi derzhavnoi administratsii. Ofitsiyni sait. [Elektronnyi resurs] / Rezhym dostupu: <http://www.ukr.zhitomir-regio.gov.ua>.
7. Ofitsiyni sait baseinovoho upravlinnia vodnykh resursiv richky Pryp`iat – https://buvrzt.gov.ua/vodni_resyrsy.html
8. Ofitsiyni sait holovnoho upravlinnia statystyky Zhytomyrskoi oblasti. Rozdil Statystychna informatsiia. Zaklady kultury ta mystetstva. [Elektronnyi resurs] / Rezhym dostupu: <http://www.zt.ukrstat.gov.ua>
9. Ekolohycheskyi pasport Zhytomyrskoi oblasti. 2021. 135s. [Elektronnyi resurs] / Rezhym dostupa: https://ecology.zt.gov.ua/Ekopasport_2021.pdf.
10. Chernyshova T. M., Dunaievska O. F. Vnesok Zhytomyrskoho ahroekolohichnoho universytetu u rozvytok muzeinoi spravy Zhytomyra // Naukovi zapysky SumDPU imeni A.S. Makarenka Heohrafichni nauky, 2017. V. 8. S. 146-151.
11. Chernyshova T. M. Muzei Zhytomyra yak osnovna skladova piznavalno-turystychnykh resursiv mista // Tendentsii rozvytku turystychnoi indusrii v umovakh hlobalizatsii: materialy I-oi Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii, 27 – 28 kvitnia 2017 r. – Uzhhorod: PP «Invazor», 2017. S.151-154.
12. Chernyshova T. M. Ohliad resursiv istoryko-kulturnykh rekreatsiynykh resursiv Zhytomyrshchyny dlia rozvytku silskoho turyzmu // The 6th International scientific and practical conference “Scientific achievements of modern society” (February 5-7, 2020) Cognum Publishing House, Liverpool, United Kingdom. 2020.
13. Chernyshova T., Mutasova S. Analiz istoryko-kulturnykh resursiv Zhytomyrshchyny dlia rozvytku kulturno-piznavalnoho ta podiiivoho turyzmu. Materialy VII Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii «Teoretychni i prykladni napriamky rozvytku turyzmu ta rekreatsii v rehionakh Ukrainy», prysviachenoi 70-richchiu utvorennia Lotnoi akademii NAU. Zbirnyk naukovykh prats / Za zah. red. d.h.n. O.V. Kolotukhy. Dnipro : Seredniak T. K., 2021. S. 442-447.

Надійшла до редколегії 20.09.2021